

LLENGUATGE TEOLÒGIC I EVANGELITZACIÓ

Ramon PRAT I PONS

La missió dels cristians en el món consisteix a *curar* el dolor humà i *anunciar la nova humanitat*, edificada en la fraternitat que brolla de la filiació divina.¹ Aquesta missió de *curar i anunciar la nova humanitat* consisteix en la irradiació que brolla des de l'ésser intern de la comunitat cristiana, que es manifesta en l'amor als altres, i que està generada pel fet d'haver estat guarits i evangelitzats abans nosaltres mateixos per l'acció de Déu. Al mateix temps que el cristià *irradia* el do de Déu, també *assimila* aquest mateix do, que ja és present d'alguna manera en el cor dels altres, abans que fem res. Podem dir, doncs, que *irradiar i assimilar* és el doble moviment del dinamisme de la vida cristiana en el món.

Aquest dinamisme fa dos mil anys que es va generant i, avui, segueix tan viu com sempre. De fet, és un dinamisme que ens anem passant de generació en generació i que en aquests inicis del segle XXI manté la mateixa actualitat de la diada de la Pentecosta. En realitat, actualment podem afegir que *guarir i anunciar la humanitat nova* és una tasca més urgent que mai.

La guarició a la qual ens referim té una perspectiva individual, és a dir es concreta a donar resposta al dolor físic, mental, emocional, social i espiritual de les dones i els homes reals i concrets. També té, però, una perspectiva social, que es concreta en el compromís de la transformació de les estructures econòmiques, socials, culturals i polítiques en la veritat, la justícia, l'amor, la pau i la llibertat.²

1. Veure el capítol de l'Evangeli de Lluc sobre la missió, quan Jesús de Natzaret envia els deixebles a «curar i anunciar el Regne de Déu» (Lc 10,9).

2. Estem celebrant els 40 anys de la publicació de l'encíclica *Populorum Progressio* i al 20è aniversari de *Sollicitudo Rei Socialis*, que mantenen plena actualitat per donar resposta als problemes socials mundials actuals.

Vaig reflexionar aquesta íntima relació entre el compromís social i l'evangelització en un article publicat en aquesta mateixa *Revista Catalana de Teologia*.³ Va ésser una recerca que, tot partint dels reptes i signes d'esperança, va elaborar uns criteris teològics pastorals i unes directrius operatives a l'entorn d'aquesta temàtica. Les conclusions d'aquesta recerca teològica les vaig exposar en el VI Congrés Llatinoamericà i del Carib sobre Teologia de la Caritat que, es va celebrar a El Escorial (Madrid) del 31 de maig al 2 de juny de 2007, on participaven delegacions de tots els països d'Amèrica Llatina i del Carib. L'exposició de la ponència va donar lloc a un debat enriquidor, positiu i creatiu que, en les seves conclusions, subratllà la validesa de les tesis esmentades.⁴

Tanmateix, la relació del compromís social amb l'evangelització demana ampliar aquella reflexió mitjançant la recerca de la connexió entre l'evangelització —*curar i anunciar la nova humanitat*— i el llenguatge específic i propi de la teologia.⁵ La guarició del dolor del món passa, també, per l'anunci d'una esperança que doni sentit a la globalitat de l'existència humana. Evangelitzar és la mostra més gran de solidaritat i compromís d'amor.⁶

1. INTERROGANTS I URGÈNCIES DE LA TEOLOGIA PASTORAL

L'elaboració i la renovació del llenguatge de la teologia és una tasca urgent i necessària per a l'evangelització. Tanmateix, també hem de ser conscients que aquesta recerca d'un llenguatge renovat és difícil i complicat, perquè hi ha moltes dificultats que ho obstaculitzen. Aquestes dificultats, bàsicament, són d'ordre sociocultural, psicosocial i evangèlic.

Entre les dificultats socioculturals, especialment, podem destacar el pes específic del llenguatge científic i tècnic que, si més no aparentment, té una

3. R. PRAT I PONS, «Compromís social i evangelització», *RCatT* XXXI/2 (2006) 385-406.

4. El títol de la ponència fou «El ministerio de la Caridad en un mundo globalizado», dins del VI Congrés Llatinoamericà i del Carib de Teologia de la Caritat, organitzat per la Confederació de Càritas Espanyola, i celebrat a El Escorial del 31 de maig al 2 de juny de 2007.

5. He exposat recentment la importància del llenguatge de la teologia en el darrer llibre R. PRAT I PONS, *La canya de pescar. Exploració del misteri de la vida*, Lleida: Pagès Editors 2007. Aquest llibre, forma part d'una trilogia que va començar amb el llibre: ID., *Rentar els peus. Diàlegs interiors postconciliaris sobre els objectius de la missió eclesial*, Lleida: Pagès Editors 1996 (traducció castellana amb el títol ID., *Y les lavó los pies. Una antropología según el evangelio*, Lleida: Milenio 1997). Va continuar amb ID., *El fil de la vida. Quinze imatges humanes de llibertat*, Lleida: Pagès Editors 2002 a l'entorn de les actituds de fons per a la missió (traducció castellana amb el títol ID., *El hilo de la vida. Quince imágenes de libertad*, Lleida: Milenio 2003). El llibre *La canya de pescar*, es planteja la metodologia teològica pastoral d'aquesta proposta i tarannà evangelitzadors.

6. Veure l'Exhortació Apostòlica de PAU VI, *Evangeli Nuntiandi*, 24.

tendència a absolutitzar el camí de la ciència com l'únic vàlid per a edificar el futur de la humanitat i que ha creat una desconfiança envers tots els altres camins i, assenyaladament, el de la filosofia i la teologia. L'afebliment de la metafísica clàssica i d'una filosofia de la ciència no dogmàtica i veritablement oberta a les preguntes de la raó, té com a conseqüència un fort afebliment del pensament humà racional i creatiu. Aquesta feblesa metafísica està agreujada per la confusió que es dona actualment entre una recerca espiritual generalista i la religiositat en el sentit estricte del terme. De fet, la religiositat és considerada com una mena de tendència subjectiva carregada d'irracionalitat, que cal anar deixant de banda i, en canvi, l'espiritualitat genèrica és un valor en alça que va essent conreat des de determinats corrents humanistes científics, des de la psicologia humanista i des de l'impacte de la descoberta de les espiritualitats orientals.⁷

Entre les dificultats psicosocials, especialment, hem de subratllar l'aïllament de la persona, atrapada entre l'individualisme i la massificació. L'individualisme està produït per la desconfiança de la persona davant la pressió social anònima i per la competitivitat del sistema en què vivim, que empeny les persones a lluitar les unes contra les altres i, de vegades, fins i tot amb crueltat. La massificació actua com una disfressa que emmascara l'individualisme i fa que, la gent perduda enmig del soroll de l'activisme, no frueixi ni del silenci imprescindible per adonar-se de la cruesa i de la grandesa de la realitat i dels seus desafiaments, ni de la comunicació necessària per a poder observar els fets, elaborar les seves connexions i poder discernir críticament la situació.⁸

Entre les dificultats estrictament religioses i evangèliques, en primer lloc, hem de reconèixer la dificultat real de viure els valors evangèlics de les *benaurances* dins de la societat consumista occidental,⁹ perquè aquest model de societat i de vida planteja un desafiament frontal al nucli de l'evangeli, puix que situa el servei als diners, a la imatge i al poder per damunt del respecte a la dignitat de la persona i a la justícia. La segona dificultat ve de la carència d'un

7. Les religions de substitució (el culte al cos, al diner, al poder, a la imatge, al disseny, etc.) semblen marginar el fet religiós transcendent, però no fan res més que ajornar el plantejament objectiu de la necessitat de sentit i de transcendència, per molt que es vulgui marginar. Això es veu especialment en el clima de frivolitat i superficialitat que es dona molt sovint en els debats i les tertúlies de la ràdio o la televisió. Amb algunes excepcions que confirmen la regla, en general acostumen a ser converses acrítiques, superficials i carregades de dogmatisme per als autèntics experts en la matèria. Veure l'obra de M. BARTH, *Dieu est-il athée? De l'athéologie a une spiritualité libre*, Monaco: Éditions Alphonse 2007.

8. La proliferació de gran quantitat de publicacions i de cursos sobre l'autoconeixement i l'autoestima mostren la necessitat candent de trobar sentit a la vida. També mostra aquesta necessitat la substitució de la recerca a l'entorn de la religió per la recerca a l'entorn de l'espiritualitat generalista.

9. Mt 5,1-12; Lc. 6,20-26.

llenguatge religiós que sigui entenedor i significatiu per a la gent normal del carrer del nostre temps.¹⁰ La gent vivim immersos en un món d'imatges virtuals, usem un llenguatge empíric i d'icones tècniques. Donat que la teologia no ha evolucionat en el seu llenguatge i continua usant solament un llenguatge conceptual, la comunicació entre la ciència, la filosofia i la teologia es fa cada vegada més difícil, de manera que el llenguatge religiós va esdevenint cada vegada més estrany i irrellevant des del punt de vista cultural i social.¹¹

Aquestes dificultats socioculturals, psicossocials i religioses no solament no tanquen la porta a la proposta evangèlica de *curar i anunciar la nova humanitat*, sinó que exigeixen la renovació de la manera d'anunciar el sentit de la vida que brolla de l'evangeli.¹²

Tanmateix, davant la complexitat de la realitat social actual cal evitar dos paranys o actituds negatives, una per excés i l'altra per defecte. La primera és el tancament en un reducte ideològic que mira més aviat cap al passat, que té por del temps present i desconfia del futur. És una actitud poc vàlida que, en posar alguns aspectes marginals al centre de la crisi, oblida els elements essencials de la fe. En realitat, aquesta actitud de tancament, fruit de la por, amaga una gran feblesa i amb facilitat condueix per inèrcia vers un cert integrisme, a una actitud a la defensiva i, de vegades, fins i tot agressiva.¹³

La segona actitud és la que genera el desencís de pensar que la proposta evangèlica ha deixat de ser rellevant per a la gent del nostre temps. Aquesta actitud ignora que el cristianisme dins la història, periòdicament, passa per la crisi i per la necessitat d'haver de retornar a la seva experiència original i a retrobar allò que és essencial. Aquestes crisis es generen quan no solament es dóna un canvi generacional, sinó també un canvi d'època. Aleshores, en no prendre consciència d'aquesta necessitat de renovació i reforma permanent, el desencís condueix per inèrcia al relativisme, a l'anomia o pèrdua de la identitat. El relativisme, tampoc, contribueix a generar una renovació del llenguatge de la teologia.

10. J. MARTÍN VELASCO, *La transmisión de la fe en la sociedad contemporánea*, Santander: Sal Terrae 2002. Ll. DUCH, *Armes espirituals i materials: religió* (Biblioteca Serra d'Or 261), Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2001, 318-324.

11. Veure l'obra citada de BARTH, *Dieu est-il athée?* pp. 215-216; L. KENNEDY, *All in the mind. A farewell to God*, Londres: Ed. Hodder & Stoughton 1999; R. HAWKINS, *The God delusion*, London: Black Swan, Transworld Publishers 2007. Aquest clima és bastant general en el món occidental, però especialment es dóna en les generacions més joves que, per diverses causes, fins i tot, van desconeixent el vocabulari bàsic de la religió i, també, l'experiència objectiva del cristianisme dins la història.

12. Veure l'estudi sociològic sobre la situació del Catolicisme a França publicat dins la revista *Le monde des religions* 21 (2007) 22-44. És un estudi molt suggerent per a nosaltres per la seva proximitat amb la situació de les Esglésies al nostre país.

13. E. FROMM, *The Fear of Freedom*, Londres: Routledge & Kegan Paul 1942.

El camí adequat, encara que no gens fàcil, és el que tot intentant superar la por i el desencís, enceta un nou camí de recerca realista i obert a les qüestions del nostre temps, però al mateix temps, humil, conscient de la pobresa i fidel a acollir la llum de la Paraula viscuda en la gran Tradició de la fe. Aquest camí ja fa temps que es va explorant, i va consolidant-se de diverses maneres.¹⁴ El que cal fer entre tots, doncs, és buscar unes vies de cooperació que ajudin a compartir amb realisme les preguntes del nostre temps i la fidelitat a la Paraula revelada.¹⁵ Aquesta tasca no és exclusiva de la teologia, però sens dubte la reflexió crítica sobre la fe hi té un paper rellevant i necessari per al progrés de la comunitat.¹⁶

En aquest article, i en un primer moment, intentaré dibuixar les coordenades de la recerca d'aquest llenguatge religiós significatiu per a fer front a la conjuntura present. En un segon moment, exposaré alguns dels elements del procés que estem vivint entre tots. En un tercer moment, explicaré l'itinerari de la recerca específica dins del camp de la teologia pastoral o teologia pràctica. Finalment, oferiré una metodologia per a continuar treballant en aquesta perspectiva de superació de la por i el desencís.

La recerca teològica que hi ha a dins d'aquesta anàlisi que exposaré no és una tasca aïllada, sinó que forma part d'un llarg procés viscut durant els darrers 40 anys i compartit amb molta gent en els diàlegs interpersonals, en les trobades de petits grups i en les assemblees comunitàries cristianes locals, nacionals i internacionals. Com a resultat de tota aquesta recerca, intentaré formular alguns elements a l'entorn de la renovació del llenguatge de la teologia i, també, reflexionaré sobre la responsabilitat de tota la comunitat, però especialment dels teòlegs, a l'hora d'implicar-se en la vivència, l'anunci i la transmissió de la fe a la propera generació.¹⁷

14. Veure la Constitució Pastoral *Gaudium et Spes* del Concili Ecumènic Vaticà II en la seva totalitat, però especialment el capítol sobre la Cultura i, concretament, GS 57 i 58. Veure, també, el comentari de Charles Moeller a l'obra feta en col·laboració i dirigida per G. BARAÚNA, *La Chiesa nel mondo di oggi*, Firenze: Vallecchi Editore 1966, pp. 396-398. Per situar-ho en el seu context, veure G. ALBERIGO (dir.) *Historia del Concilio Vaticano II* (5 volums), edició castellana a càrrec de E. VILANOVA, Leuven: Peeters – Salamanca: Sígueme 1999-2007.

15. Un model de resposta significativa, a manera d'exemple i entre d'altres, és el projecte *Fortalecer y transmitir la fe*, Diòcesi de Màlaga, 2006. A partir d'una mirada atenta a la realitat, suggereix un camí d'iniciació, d'acompanyament i maduració de la fe. Els objectius d'aquesta proposta són: aprofundir els continguts nuclears de la fe, avivar l'encontre personal amb Crist, créixer en la coherència fe-vida, potenciar la vida comunitària i anunciar l'evangeli. Suggereix, també, diverses fites per a la renovació de la parròquia des d'aquesta nova perspectiva.

16. En aquesta perspectiva de renovació és paradigmàtic el camí encetat per l'Església Cubana, a partir del procés de renovació iniciat al Encuentro Nacional de la Iglesia en Cuba (ENEC), celebrat l'any 1986. Cf. *ENEC. Documento final e instrucción de los obispos*, Roma: Tipología Don Bosco 1987.

17. Exposaré aquest camí de recerca teològica recorregut al llarg dels darrers 40 anys en la tercera part d'aquest article, que he titulat: *Un itinerari de recerca*.

1.1. *La conjuntura present*

El moment present és molt complex i no es pot simplificar sense perdre de vista la realitat. La gent que vivim al món occidental hem d'elaborar, al mateix temps, tres grans transformacions que semblen independents, però que estan relacionades.

En primer lloc, estem elaborant un progrés extern d'abast imprevisible que afecta a la ciència, la tècnica, l'economia, la cultura, l'art i les relacions socials. A banda que aquesta elaboració per si mateixa és molt complexa, al mateix temps, sabem que l'ús d'aquest progrés beneficia solament una minoria de la humanitat i que està generant unes noves injustícies que afecten la gran massa de la humanitat, especialment, els països més pobres. Per molt que mirem cap a l'altre costat, sabem que estem edificant un món sobre la mentida o, si més no, sobre veritats a mitges. Aquesta mentida social és a l'origen de gran part de les violències existents en el món contemporani. Com a resultat final d'aquesta violència social ens estem aïllant els uns dels altres i, aquest aïllament ens condueix a la soledat.

En segon lloc, les persones concretes sovint vivim aquesta situació des d'una certa por a pensar, a estimar i a ser cadascú ell mateix. Aquesta por ens bloqueja i, també, ens aïlla en la soledat. Per manca de silenci interior i de comunicació amb els altres, no tenim la capacitat d'analitzar i de comprendre aquesta situació general, i aquesta incomprensió ha generat en les persones unes noves dependències que obstaculitzen la vivència de la llibertat.

Finalment, en tercer lloc, també ens hem anat adonant que la vivència de la fe cristiana de vegades no estava prou edificada sobre allò que és essencial i, aleshores, en trontollar els fonaments culturals que li donaven suport, hem entrat en una crisi que no afecta solament als elements secundaris de la vivència religiosa, sinó a les seves mateixes bases existencials i, en definitiva, a la «roca del ser».¹⁸

Davant la complexitat d'aquesta situació han anat emergint unes línies de recerca diversificades que tenen el seu valor, però que com que estan aïllades no han donat un resultat prou gratificant. El repte que tenen totes plegades és superar la dispersió i crear unes sinergies que acompanyin a donar uns resultats més creatius i a llarg termini.¹⁹

Un primer camí de recerca es manifesta en la gran quantitat de debats religiosos vitals i espontanis que la gent va fent a partir dels problemes concrets de la vida de cada dia o bé a partir dels debats socials. És una reflexió, tal vegada

18. Entenem per la «roca del ser» el fonament que ens queda quan ens van caient totes les seguretats que li donaven un suport aparent. Mt 7,24-27.

19. El Concili Provincial Tarraconense, en les resolucions de la primera part i, especialment, en la resolució primera, aporta molts elements en vista a aquesta cooperació. Veure *Concili Provincial Tarraconense. Documents i resolucions*, Barcelona: Claret 1996.

sense massa precisió de llenguatge o, fins i tot, expressada amb un llenguatge contradictori, però que es dona i és aquí. Aquesta recerca, malgrat tots els seus límits, genera una teologia que podem anomenar espontània, concreta, sense ordre i inductiva. Certament no elabora una teologia acadèmica; tanmateix, no es poden menysprear els seus desitjos, les seves preguntes i les seves intuïcions.²⁰ També això és material per a la teologia, perquè, si més no, suggereix alguns dels signes dels temps i ens situa en la realitat diària. Aquest tarannà teològic respon a la urgència de viure realment l'opció preferencial pels pobres, que és a l'entranya de l'evangeli, també, en l'àmbit intel·lectual.²¹

Un segon camí important d'elaboració d'un llenguatge teològic nou és el que es va produint en la recerca i la docència de la teologia acadèmica universitària. Aquí cal afirmar que actualment hi ha una reflexió important en quantitat i qualitat. Aquesta tasca, però, molt sovint no arriba ni al gran públic i, el que és més preocupant, tampoc no arriba a les àgores del debat antropològic, social i espiritual de la recerca humana global. Aquesta desconexió no és deguda a la manca de qualitat de la reflexió teològica acadèmica, sinó que entre altres causes respon a la dificultat de comprensió del llenguatge teològic emprat per a la gent del nostre temps.²²

Entre el debat espontani del carrer i la reflexió teològica acadèmica hi ha una distància que no és bona ni per la reflexió espiritual espontània, ni per la teologia acadèmica. La teologia acadèmica ha d'acollir amb humilitat les preguntes existencials i la gent necessita la reflexió de la teologia acadèmica per tal d'orientar la recerca espiritual vital. La metodologia teològica de la *lectura creient de la realitat*, practicada amb constància i profunditat, pot esdevenir un pont que faciliti l'encontre entre la reflexió espontània i la teologia acadèmica. És una metodologia teològica que pot ésser emprada a diversos nivells, és a dir

20. Veure l'article de J.-G. NADEAU, «Une méthodologie empirico-herméneutique», dins l'obra en col·laboració *Précis de Théologie Pratique*, Bruxel·les: Novalis – Lumen Vitae 2004, 221-236. Veure, també, l'article d'A. PÉNICAUD, «La lecture sémiotique sert-elle a quelque chose? Sémiotique et théologie», *Sémitique et Bible* 125 (2007) 30-52.

21. J. SOBRINO, *El principio de misericordia. Bajar de la cruz a los pueblos oprimidos*, Santander: Sal Terrae 1992; J. B. METZ, *La fe en la historia y la sociedad*, Madrid: Cristiandad 1979; ID., *Memoria passionis. Una evocación provocadora en una sociedad pluralista*, Santander: Sal Terrae 2007, 70-76.

22. Actualment, hi ha molta producció teològica, fruit d'un gran esforç acadèmic. Tanmateix, aquesta producció no acaba de reeixir a trobar una difusió adequada que la situï en el seu lloc just i correcte. Per això, malauradament, la teologia encara és poc present dins l'àgora universitària. Les preguntes universitàries hi són presents i la reflexió teològica també hi és, però manquen ponts que facilitin i afavoreixin la trobada i el diàleg. Veure el discurs de Joan Pau II a la UNESCO (2 de juny de 1980) *L'home i la cultura*, on descriu aquesta necessitat de bastir ponts de diàleg entre la fe i la cultura, i presenta l'encarnació cristiana com un camí de trobament. Veure, també, el capítol tercer de l'Exhortació Apostòlica *Evangelii Nuntiandi*, 25-30, on relaciona la inculturació de la fe amb el compromís per la justícia i l'alliberament.

des del més senzill quotidià, passant per la redacció de documents en les trobades internacionals d'apostolat seglar, fins al llenguatge propi de la redacció d'una publicació acadèmica científica o el de l'elaboració d'una tesi doctoral.

1.2. *Alguns elements del procés*

Actualment estem immersos en aquest temps de desafiaments que afecten els continguts de la fe, però assenyaladament el testimoniatge dels cristians i el llenguatge de la teologia. És una crisi que al primer cop d'ull pot semblar negativa, però que en realitat és estimulante i creativa, perquè ens obre a un temps de discerniment.²³ La necessitat de discerniment ve del fet de saber que el llenguatge teològic que emprem necessita una renovació per a fer comprensible el missatge cristià a la gent del nostre temps. D'altra banda, encara no està elaborat un nou llenguatge que obri un camí vers el futur. Aleshores, saber viure al bell mig d'aquesta situació, sense enyorança del passat ni neguit per la lentitud del procés d'obertura de camins de futur, no és gens fàcil. Demana paciència per a seguir caminant amb fermesa, sense renunciar a la gran Tradició de la fe, però sense renunciar tampoc a continuar la recerca amb decisió i sense por a assumir el risc.

De tota manera, tot i ser encara ben lluny de trobar una solució adequada i estable a tots aquests reptes, ja comencen a emergir alguns elements que d'alguna manera orienten la recerca del futur. Aquests elements, en primer lloc, indiquen alguns dels canvis interns que s'estan produint en la tasca dels teòlegs. En segon lloc, ofereixen alguns punts de referència orientadors. Finalment, enuncien algunes intuïcions de futur. Val la pena reflexionar sobre aquests canvis interns, aquests nous referents i aquestes intuïcions de futur.

1.2.1. Canvis interns en la tasca de la teologia pràctica²⁴

Els teòlegs, com tots els éssers humans, evolucionen i estan sotmesos a un procés de canvi a partir dels esdeveniments que els envolten. Val la pena assenyalar alguns dels elements que configuren els canvis interns de l'època actual.

23. Lc 12,54-56.

24. Aquests elements estan extrets d'un estudi de camp i de la mirada atenta a les persones de l'univers universitari on visc, del món acadèmic teològic on treballa i de les necessitats manifestades en la convivència diària amb els altres, dins l'acció pastoral. L'estudi de camp ha consistit a anar prenent nota de frases, símbols i situacions de la vida diària durant els darrers anys. En un segon moment he extret les constants que es van repetint. A partir d'aquestes constants he formulat aquests elements que exposo com a canvis interns en la tasca de la teologia pràctica.

Un primer element important d'aquest canvi intern en la nova recerca teològica és la recuperació del *temps present* com essencial en la reflexió sobre Déu i la seva manifestació al món. El terme «present» té una doble significació. *Present* significa el temps viu concret, real, evolutiu, dinàmic, viscut en la provisionalitat i a la intempèrie. D'altra banda, *present* també equival a regal i significa obertura i novetat. Aquest canvi d'assumir el present com a categoria teològica, respon a l'acceleració del dinamisme de la història, però també vol ser fidel a la novetat sorprenent de la revelació de Déu manifestada en Crist.²⁵

Un segon element és la consciència de la necessitat d'ésser *crítics* amb les manipulacions exteriors però, també, *autocrítics* amb els bloqueigs interns per tal de superar els paranys de la ingenuïtat enganyosa. Aquests paranys poden venir de les manipulacions exteriors i són els que es produeixen davant les pressions econòmiques, polítiques, socials, ideològiques i culturals que presenten com objectives unes posicions de lluita de poder autoritari. Els paranys, també, poden respondre a la manca de lluminositat personal per a comprendre els bloqueigs interns de la comunitat i, per suposat, els bloqueigs interns del mateix teòleg que tampoc no escapa a la subjectivitat, als engrames interns inconscients i, en definitiva, a la manca de maduresa de la pròpia evolució personal.

Un tercer element és la necessitat d'acceptar la *pròpia feblesa* davant els reptes del nostre temps que desafien la tasca de la teologia. Aquesta acceptació no solament no deixa malparat el teòleg, sinó que el pot ajudar a copsar els signes d'esperança que hi ha al costat de les dificultats del nostre temps. Acceptar la feblesa, certament, palesa la pròpia limitació, però curiosament al mateix temps condueix a descobrir la feblesa de tots plegats i a perdre la por. Aleshores, el teòleg enceta una reflexió humil, serena, realista i esperançada. A poc a poc, hom es va alliberant del control social, de les formulacions estàtiques i es va obrint a la novetat i a la utopia.

Un quart element dels canvis interns, que es van produint en la teologia, és la descoberta de la necessitat de *mirar i escoltar* abans de parlar. Aquesta mirada atenta, abans que res ha d'anar orientada a la contemplació de la Paraula, però aquesta no es pot separar de la mirada atenta a les *alegries i les tristeses, a les esperances i les frustracions de la gent del nostre temps*.²⁶ Aquesta mirada atenta, a banda que és un signe de respecte a la creació de Déu, també capacita per a parlar amb coneixement de causa, amb austeritat i amb autoritat.

25. El Dr. Josep Casellas va fer la seva tesi doctoral de periodisme a partir d'una recerca sobre les emissores de ràdio catòliques i ecumèniques a l'Europa llatina (J. CASELLAS. *Déu a les ones* [Temps d'ara mateix 15], Barcelona: Mediterrània 1999). En el moment present està fent la seva tesi doctoral de teologia sobre el concepte «d'actualitat», com a categoria teològica en el pensament del teòleg francès Henri Bourgeois.

26. GS 1.

Aquest respecte profund a la creació allibera el teòleg de l'excés de protagonisme i el predispesa a viure els propis fracassos des d'una serenitat lluminosa.

Un cinquè element és la urgència de fer una teologia que intenti superar el parany de l'*autoritarisme* prepotent, més de caire ideològic que no pas creient, però que intenti superar, també, el parany del *complex d'inferioritat* i la vergonya fruit de la manca de llibertat d'esperit. En canvi, superats aquests paranys, el que va emergint a poc a poc és una reflexió lliure i crítica que es predispesa a explicar la fe amb intel·ligència, normalitat i espontaneïtat.

Un sisè element és la renúncia a *jutjar les intencions* de les persones i, en canvi, prendre l'opció de tenir *confiança* en les possibilitats de canvi que hi ha en l'interior de cada dona i cada home. Aquesta evolució interna situa el teòleg d'una manera nova davant el diàleg intel·lectual amb la gent del nostre temps, com iguals entre iguals. Ningú no vol ser tractat amb arrogància, menyspreu o paternalisme. La reflexió teològica, al mateix temps que vol superar aquestes actituds, encara vol ser més respectuosa amb l'originalitat sagrada de cada ésser humà i, especialment, dels més petits de la terra.

Aquests canvis interns de la teologia van creant un nou clima que permet continuar la recerca religiosa actual. Permeten elaborar un camí que mostri la *potència obediencial* de la persona concreta, és a dir de la seva capacitat per a respondre des del seu interior més profund, a la crida de la Paraula de Déu.²⁷

Tots aquests canvis interns, en el seu conjunt, se sintetitzen en la conversió a l'amor concret i convivencial, perquè manifesten una nova actitud discreta i humil davant el misteri de la vida i davant el misteri dels altres, i que acaba per generar una nova actitud interior de recerca teològica davant el Misteri de Déu.

1.2.2. Punts de referència rellevants²⁸

Aquests canvis interns que es van produint en l'ofici del teòleg en el món contemporani, van fent emergir uns nous punts de referència que són vàlids per a dur a terme la seva tasca en el món. Quan es va prenent consciència d'aquests punts de referència, hom va fent algunes opcions que brollen dels canvis interns. Podem assenyalar, també, alguns d'aquests punts de referència més significatius.

27. K. RAHNER, *Oyente de la Palabra. Fundamentos para una filosofía de la religión*, Barcelona: Herder 1967, 199-216.

28. Els elements de canvi intern en la tasca de la teologia pastoral exposats en l'apartat anterior, per contrast amb la situació de l'entorn, en el seu conjunt han anat suggerint uns *punts de referència* nous per a continuar la recerca del llenguatge teològic. L'estudi de camp realitzat, també ha intentat verificar la validesa d'aquests nous punts de referència per a seguir treballant la renovació del llenguatge de la teologia en vista a la comunicació de la fe.

Un primer punt és *l'obertura al drama de la vida*. Quan intentem viure el temps present, anem esdevenint crítics i autocrítics, anem acceptant la pròpia feblesa, anem aprenent a mirar i escoltar, renunciem a jutjar i intentem respondre a la crida de la Paraula, és a dir quan la teologia intenta ser un servei d'amor, ens obrim al drama de la vida.²⁹ Aquest drama no rau solament en els grans esdeveniments de la humanitat, sinó també, en l'acolliment del dolor dels petits fets i situacions de cada dia de la gent de l'entorn.³⁰

Un segon punt és *el respecte al misteri de cada persona*. Analitzem la realitat, però sense perdre de vista la persona concreta i la seva dignitat. Aleshores, anem prenent consciència que per una sola persona val la pena fer un projecte teològic. Això de cap manera és caure en un individualisme superficial, sinó que situa la reflexió teològica allí on mai no hauria de deixar d'estar, que és la persona i la comunitat. D'altra banda, aquest respecte al misteri de la persona, ajuda a detectar allò que hi ha latent o amagat darrera de les aparences de les coses.

Un tercer punt de referència és *l'acceptació del mestratge dels altres*. El teòleg, si no està atent als fets i a les persones, pot acabar donant sempre lliçons als altres, però sense escoltar i acollir les grans lliçons que els altres ens ofereixen. Aleshores, hi ha el perill d'anar-se tancant en un món autàrquic, tal vegada elitista, però ben allunyat de la realitat de les persones i de la comunitat. En canvi, quan el teòleg s'obre al mestratge dels altres, pot enriquir molt la seva recerca teològica acadèmica, amb les veritables preguntes de la vida i amb les descobertes dels senzills que són els que sempre acostumen a copsar millor el fons de l'evangeli.³¹ Això, tampoc no està en contradicció amb el mestratge que s'exerceix en el debat acadèmic universitari entre experts. El mestratge dels altres ens ajuda a superar la dependència i la independència, per tal d'anar aprenent i avançant vers el camí de la interdependència compartida i solidària.

Un quart punt de referència és *l'opció per la capacitat de canvi*, com a fruit de l'acolliment i el discerniment. En teologia és bàsic aprendre a relacionar la fidelitat a la gran Tradició de la fe amb la capacitat de creativitat i d'innovació. Els reptes i les preguntes que ens planteja el mestratge dels altres i, especialment dels més senzills, és la font de creativitat i d'innovació, perquè ens ofereixen experiències vives que palesen els veritables reptes i els signes d'esperança, ens ajuden a formular principis i criteris realistes i entenedors, i ens estimulen a cercar unes línies d'acció realistes i de qualitat. Fins i tot quan el

29. GS, 1.

30. Veure l'obra citada de J. B. METZ, *Memoria passionis, Una evocación provocadora en una sociedad pluralista* (Presencia Teológica), Santander: Sal Terrae 2007, 47.

31. Mt 11,25.

mestratge dels altres és agressiu, també pot ésser aprofitat, perquè el teòleg madur esdevé capaç de convertir les dificultats en oportunitats per a créixer.

Un cinquè punt de referència consisteix a introduir *el sentit de procés* en la recerca teològica. La recerca teològica no és estàtica, lineal o rectilínia, sinó que avança entre bloqueigs i superacions. Els canvis interns esmentats ajuden a saber viure enmig de la realitat de la vida i, doncs, també enmig de les limitacions de la recerca teològica. Llavors, quan es dona un avenç, aquest no genera una eufòria superficial i quan hi ha un bloqueig tampoc no condueix al desànim desmobilitzador. Aleshores, la tasca teològica va esdevenint tranquil·la, continuada i serena.³²

Un sisè punt de referència és la consciència que, també en teologia, cal viure *la centralitat de les virtuts teològals*. A la llum dels referents anteriors, el teòleg va descobrint que la teologia és un esforç adreçat a plantejar les preguntes de la intel·ligència a la fe i, al mateix temps, a fer comprensible la fe a la intel·ligència i formular els seus continguts. Tanmateix, el teòleg també sap que aquest doble esforç sempre es queda curt i no supleix de cap manera la fe, perquè per molt que aprofundim, la fe sempre té un element inefable. Per això, tal i com ja he afirmat anteriorment, el referent central i centrador del teòleg és la fe que es manifesta en l'esperança i es realitza en l'amor.

Aquests referents, igual que els canvis interiors, es resumeixen en la conversió a l'amor. Es tracta d'un aprenentatge de l'amor que unifica l'autoestima i l'amor als altres, des de l'amor de Déu i a Déu. Aleshores, aquesta teologia no té cap por a entrar en diàleg amb tothom, sense cap distinció de cultura, llengua o religió, perquè és conscient que tothom que busca la veritat i viu en l'amor, està en el camí de l'evangeli.³³ D'altra banda, quan anem al fons de nosaltres mateixos i compartim l'experiència diària amb realisme, humilitat i sentit crític, el diàleg entre la ciència, la filosofia, la praxi i la fe, roman obert i és generador de vida.

1.2.3. Intuïcions de futur³⁴

Els canvis interiors i els punts de referència esmentats, generen un clima adient que està fent brollar algunes intuïcions de futur, perquè obren els ulls

32. La història de l'Església en el seu conjunt és un llarg procés de convivència amb el món, amb les seves crisis i les seves superacions. Com tots els col·lectius humans, passa per les seves dificultats i es troba amb cruïlles on ha de resoldre els seus conflictes. Veure l'obra de K. SCHATS, *Los concilios ecuménicos. Encrucijadas en la historia de la Iglesia*, Madrid: Trotta 1999.

33. Mt 25,31-46; Lc 10,25-37; Jn 13,1-17.

34. Els canvis interns que s'estan produint en la tasca teològica, i els punts de referència que orienten el nou camí de recerca, suggereixen unes *noves actituds* que facin possible viure

a unes capes més profundes de la vida. Aquestes intuïcions no pretenen anticipar models de futur, sinó potenciar unes actituds que situen correctament la recerca teològica i que condueixen la seva dinàmica. La teologia realitza aquesta tasca de discerniment i d'elaboració de llenguatge, no solament perquè pertany al seu estatut de reflexió crítica sobre la fe, sinó també per la seva pròpia fidelitat a l'evangeli.³⁵

Entre aquestes intuïcions o actituds pràctiques per a renovar el llenguatge de la teologia en podem destacar algunes de més cabdals per les seves repercussions en la missió evangelitzadora.³⁶

La primera intuïció o actitud operativa és la necessitat de *realisme* que ens vagi preparant per a unes grans transformacions econòmiques, polítiques, culturals, socials i religioses mundials. Ni l'evasió racionalista, com tampoc la moralista, poden donar resposta a la recerca d'un llenguatge renovat per comunicar la fe a la nostra generació. Solament la capacitat de fer front als grans reptes concrets del nostre temps és un bon punt de partida per a l'elaboració d'un llenguatge significatiu.³⁷

La segona intuïció concretada en una actitud operativa és la urgència de la *humilitat intel·lectual i afectiva*, per tal de desenvolupar la capacitat de sorpresa, és a dir d'admiració i indignació. El nou tarannà que es manifesta en la recerca teològica d'un nou llenguatge és una actitud propositiva, no pas im-

aquests canvis d'una manera productiva i continuada. Aquestes actituds pràctiques les anomenem *intuïcions*, perquè han d'ésser objecte de verificació en la tasca del futur. Les presento a la manera d'un decàleg, no perquè siguin solament 10 (es podrien descriure de diverses maneres!), sinó perquè constitueixen un tot, de manera que cada una de les actituds pressuposa i s'implica amb les altres.

35. El *discerniment* pertany a l'entranya del cristianisme, tal i com es posa en relleu en molts textos del Nou Testament, com per exemple, Rm 12,2 que invita a renovar *la mentalitat per a «discernir» la voluntat de Déu*; Heb 5,13-14 on recorda que cal *tenir els sentits exercitats per a «discernir» el bé del mal*; Fil 1,9-10 on afirma que cal créixer en *l'amor per a «discernir» les diferències*; Ef 5,10 on estimula a *viure la justícia i la veritat per a «discernir» el que és agradable a Déu*; a 1Tes 5,19-21 on exhorta a *no extingir l'Esperit per a «discernir» el que és bo*; a 1Jn 4,1 on recorda que cal *no fiar-se de qualsevol esperit per «discernir» si els esperits són de Déu*. Tot plegat, tal i com suggereix el text evangèlic de Lc 12,54-56, és la concreció de la invitació evangèlica a discernir els «signes dels temps».

36. Per a un major aprofundiment veure el llibre PRAT I PONS, *La canya de pescar*.

37. Les revistes teològiques són una bona prova d'aquesta nova actitud. Veure, per exemple, la temàtica dels darrers anys de la revista *Concilium*. Els temes tractats no són abstractes, sinó reals i concrets com, per exemple, l'any 2004 («Recrear Europa»; «L'abús sexual en l'Església»; «Cristianismes africans»; «Moviments feministes en diverses religions»); l'any 2005 («Ciberespai, cibernetica i ciberteologia»; «Fam, pa, eucaristia»; «Cristianisme en crisi?»); l'any 2006 («Temps de canvi?»; «Qüestions obertes»; «Teologia d'un temps d'especialització»; «Feminisme en les religions»; «Cristianisme a l'Àfrica») i l'any 2007 («Teologia del pluralisme religiós»; «Conflictes de la Terra, utopies de la Terra»; «SIDA, Cristianisme i democràcia»; «Les edats de la vida i l'experiència cristiana»).

sitiva. Es tracta d'una actitud humil que renuncia a la prepotència intel·lectual i emocional, però des de la llibertat creadora i dialogant.³⁸ Aquesta actitud permet obrir la mirada a la sorpresa que es concreta en la indignació davant de situacions que ja haurien d'estar superades, i d'admiració davant de les noves oportunitats històriques. Aquesta capacitat de sorpresa és generadora d'un nou llenguatge.³⁹

La tercera intuïció o actitud pràctica és la conveniència de desenvolupar un *sentit crític obert*, per tal de resistir davant els simplismes disfressats d'ideologia fonamentalista o relativista. De *sentit crític* sempre n'hi ha hagut en la recerca teològica, però actualment ha crescut encara més davant la necessitat de resistència enfront dels miratges de la falsa seguretat provinent del fonamentalisme i la confusió generada pel relativisme. Aquesta resistència, també, genera un nou llenguatge creador, alliberat de prejudicis, no repetitiu i innovador.

La quarta intuïció o actitud pràctica és la importància cabdal de *l'autocrítica* que potencia la llibertat per a explorar l'univers interior personal. El *sentit crític* de confrontació amb l'exterior, també, s'ha obrir a l'autocrítica interior. Certament aquesta actitud és més difícil que l'anterior, però hi comença a haver una minoria que intenta relacionar la crítica exterior amb l'autocrítica. Aquesta autocrítica permet explorar el món interior, de manera que aquesta exploració està esdevenint una gran font de renovació del llenguatge religiós en general i, especialment, el de la teologia.⁴⁰

38. Aquesta actitud es fa palesa, especialment, en el tracte respectuós i dialogant envers les altres religions i, també, envers les altres concepcions de la vida, malgrat tots els conflictes. Aquest és un debat que no és pas nou, sinó que té una llarga història. Pot ésser il·lustrativa l'obra de W. JAMES, *Las variedades de la experiencia religiosa*, Barcelona: Península 2002. Aquest autor, germà del filòsof Henry James, que va viure de l'any 1842 fins al 1910, ja relacionava l'espiritualitat i la religió amb la neurologia, la realitat visible, les patologies humanes, la integració anímica de la persona, la conversió, la santedat, la filosofia i l'estètica. Veure, també, X. MELLONI, *L'U en la diversitat* (Temes d'ara mateix 27), Barcelona: Mediterrània 2003; ID., *Esclertes de realitat. Religions i Revelació* (Assaig 1), Barcelona: Fragmenta 2007; T. DESHIMARU – Y. IKEMI, *Zen y autocontrol*, Kairós 1990; T. DESHIMARU, *L'anell de la vida* (Mushotoku 1), Lleida: Virgili & Pagès 1989; T. LOBSANG RAMPÀ, *El tercer ojo. Autobiografía de un lama tibetano*, Barcelona: Destino 1972; X. PIKAZA, *El fenómeno religioso. Curso fundamental de religión*, Madrid: Trotta 1999; D. GIRA, *El loto o la cruz. Las razones de una elección* (Ensayo 20), Lleida: Milenio 2004.

39. La humilitat no és una actitud tàctica, sinó nuclear i bàsica per a la comprensió de la fe, tal i com posa en relleu el mateix evangeli: Mt 11,25-26; Lc 10, 21.

40. Veure la lliçó inaugural del curs 2006-2007 de l'IREL de Lleida, feta pel professor J.M. ROVIRA I BELLOSO sobre el tema *El misteri de Déu* (Col. Lliçons inaugurals), Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs – IREL 2007. Comparar aquesta lliçó inaugural amb la que va dictar el mateix professor Rovira, com a lliçó inaugural fa 15 anys amb el títol ID., *Món d'avui i accés a Déu* (Col. Lliçons inaugurals), Institut d'Estudis Ilerdencs – IREL 1992 (2a ed. corregida i augmentada 2007).

La cinquena actitud pràctica per a desenvolupar un nou llenguatge teològic és la necessitat de l'esforç, per tal de *cultivar la unitat del cos, la ment, l'afectivitat, la relació social i l'esperit*.⁴¹ Aquesta intuïció de futur cada vegada serà més important, perquè el diàleg interreligiós ha palesat la importància de recuperar la dignitat del cos humà i de desenvolupar una integració de la persona, de manera que el llenguatge ha de respondre a la intel·ligència de la fe, però també al cos, a l'univers emocional, a les relacions socials i a la nova sensibilitat espiritual contemporània.⁴²

La sisena actitud pràctica per a renovar el llenguatge de la teologia és l'opció d'un treball continuat per tal d'aprendre a viure una *espiritualitat encarnada*. És cert que la cultura actual ha posat en relleu la importància del cos, però això de cap manera significa que la teologia hagi de fer rebaixes en la seva recerca espiritual. Justament el gran repte d'avui és la capacitat de parlar de Déu a les persones reals que, certament tenim un cos, però que també tenim nostàlgia i necessitat d'una espiritualitat no evasiva, sinó lligada a la quotidianitat i als fets reals de la vida. Quan la teologia, en la seva recerca, intenta integrar el cos amb la ment, l'afectivitat, la sociabilitat i l'esperit, va generant un nou llenguatge que de vegades és criticat pels científics, filòsofs i teòlegs puristes, però que no deixa indiferent a ningú.⁴³

La setena intuïció o actitud pràctica és el compromís decidit i la prioritat, per tal de *promoure la justícia i la pau*. Aquesta intuïció ja fa anys que està contribuint a la renovació de la teologia, però en el moment present és una actitud pràctica verificada, justament, perquè és més urgent que mai. Efectivament, la gent del nostre temps, abans de plantejar-se la credibilitat d'un missatge, s'interroga sobre la credibilitat del missatger. Aquesta credibilitat no existeix quan l'anunci del missatge evangèlic no va acompanyat i testificat pel compromís ferm a favor de la justícia i la pau en el món i la defensa ferma de

41. Veure l'article del director del Centre Mèdic Psicològic de la Fundació Vidal i Barraquer, C. PÉREZ TESTOR, «De la salut mental i espiritual», *Quaderns de Pastoral* 202 (2006) 49-51.

42. Aquest canvi es pot observar si hom visita les grans llibreries generals de les ciutats importants d'Europa. La teologia sempre està situada en la secció de «Religions». La majoria de les publicacions responen a aquesta mirada antropològica integral. D'altra banda, si hom segueix observant, veurà que força gent es fixa especialment en les publicacions que, en la seva reflexió teològica, tenen en compte el cos i les emocions.

43. Aquesta actitud es pot observar, per exemple, en l'esforç de la teologia de l'alliberament que ha recuperat la importància del cos i de la dimensió social de l'ésser humà i que, malgrat els seus conflictes, es va obrint camí i és significativa per a molta gent. És ben cert que la teologia de l'alliberament està contribuint a la renovació del llenguatge de la teologia, justament perquè ha recuperat aquesta mirada integral a la persona. Com a mostra, veure l'article de N. GALANTINO, «El cuerpo en teología: más allá del platonismo», *Selecciones de Teología* 183 (2007) 181-188.

les persones excloses i de les comunitats que queden al marge dels drets humans i el respecte a la seva dignitat.⁴⁴

La vuitena actitud és *l'alliberament de la imaginació*, per tal de somniar un nou humanisme. L'enemic més gran que impedeix la renovació del llenguatge teològic és la por.⁴⁵ Aquesta por ho és a pensar, però també a estimar i a ser hom mateix. La por a pensar s'allibera mitjançant el coneixement. La por a estimar es desbloqueja mitjançant la comunicació. La por a ser hom mateix s'allibera mitjançant el silenci, la serenitat i el cultiu de la vida interior. L'alliberament de la por, també, obre el camí a la imaginació creadora sense la qual no és possible obrir camins, ni tampoc crear un llenguatge que, tot i ésser fidel a la profunditat, permeti crear un expressió renovada, amb aire fresc i esperançat.⁴⁶

La novena actitud pràctica per a renovar el llenguatge de la teologia és la prioritat de retornar a *l'autenticitat religiosa*, per a purificar-nos dels errors comesos en el passat, viure en positiu el present i mirar sense por cap al futur. Aquesta intuïció posa l'accent en la conveniència de créixer en la perspectiva d'una actitud sapiencial.⁴⁷ El terme sapiencial ve del llatí «*sapere*» i equival a tastar, paladejar, gustar, fruit. Encara que sembli el contrari, l'actitud sapiencial està tan lluny del sentimentalisme com del racionalisme. L'autenticitat religiosa és la posició correcta per a atansar-se a un coneixement ple de les coses, perquè les contempla des de totes les perspectives del coneixement i esdevé un camí creatiu d'un nou llenguatge no superficial, sinó fidel a la profunditat de la vida.⁴⁸

44. L'ensenyament social de l'Església testimonia la importància del compromís a favor de la justícia i la pau com un element nuclear de la fe i la teologia. JOAN XXIII a *Mater et Magistra* i a *Pacem in Terris*; PAU VI a *Populorum Progressio* i a *Evangelii Nuntiandi*; JOAN PAU II a *Laborem Exercens* i a *Sollicitudo Rei Socialis* i, en l'actualitat, BENET XVI a *Deus Caritas est*, mostren una línia continuada de vinculació de l'anunci explícit de la Paraula amb el compromís i el testimoniatge ferm a favor de la justícia i la pau.

45. El terme «por» apareix moltes vegades a la Sagrada Escriptura i, sovint com una invitació a prendre'n consciència i a superar-la. Cf.: Gn 43,23; 50,19; Ex 14,13; 20,20; Nm 14,9; Dt 1,17; 1,29; 3,22; 20,3; 31,6; Jos 10,25; 1Sa 12,20; 2Sa 13,28; 2Re 25,24; Is 35,4; 44,8; Jr 40,9; 42,11; Jl 2,21; 2,22; Ag 2,5; Za 8,13; 8,15; Ne 4,8; 2Cr 20,15, 20,17; Tb 12,17; 1Ma 2,62; Mt 10,26; 10,26; 10,31; 14,27; 17,7; 28,5; 28,10; Mc 6,50; Lc 2,10; 12,4; 12,7; Jn. 6,20.

46. Veure l'obra de C. AGUSTÍ I BARRI, *Feblesa i plenitud. Psicopedagogia de l'harmonia de contraris*, Lleida: Pagès Editors, 2000, pp. 242-248; Id., *Autoconeixement i experiència de la bondat de Déu: la pregària* (Quaderns IREL 18), Lleida: Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida – IREL 2007.

47. En aquesta perspectiva sapiencial, és modèlica la reflexió de Benet XVI sobre les «benaurances». Cf. J. RATZINGER, *Gesù di Nazaret*, Città del Vaticano 2007, 93-124.

48. En moments de crisi històrica, la teologia no s'elabora solament en el món estrictament acadèmic, sinó també i amb qualitat, gràcies als que cultiven l'espiritualitat encarnada dins la història viva de la societat. A tall d'exemple, podem dir que Benet, Francesc d'Assís, Teresa de Jesús, Joan de la Creu, Charles de Foucauld, entre molts d'altres, són testimonis ben preclars d'aquesta capacitat innovadora del llenguatge teològic sapiencial que brolla de l'experiència

La desena actitud és la pràctica de la *discreció*, com a condició de possibilitat, per tal de poder viure el present amb joia. Aquesta intuïció o actitud pràctica és, ben cert, una actitud bàsica per avançar realment, perquè tot el que som capaços de fer és limitat, pobre, provisional, encara que obert a les futures recerques. De tota manera, no serà possible avançar en profunditat en el futur, si no comencem per caminar amb discreció i decisió vers una renovació del llenguatge de la teologia en el present, puix que la discreció és l'actitud humana que permet viure el present amb confiança i abandó.⁴⁹

1.3. *Un itinerari de recerca*

L'itinerari i el discurs seguit fins ara no és solament teòric, encara que també ho és, sinó que tal i com he afirmat en la introducció, respon a l'experiència vital de molts cristians i a la recerca teològica que s'ha anat realitzant al llarg dels darrers 50 anys.⁵⁰

Amb una mirada ràpida podem dir que als anys 50 i a l'inici dels anys 60 del segle xx, és a dir abans de la realització del Concili Vaticà II, alguns va anar prenent consciència de l'allunyament entre les preocupacions de la gent i el llenguatge de la religió.⁵¹ Encara que semblés que no passava res, molta gent s'anava allunyant i solament unes minories varen tenir accés a la renovació dels temps preconciliars i, assenyaladament, als temps conciliars i postconciliars. Aquesta manca de consciència col·lectiva va fer que malgrat tots els esforços de renovació realitzats, es perdessin moltes energies. Aquestes darreres dècades, d'una manera persistent, s'ha anat fent palès aquest distanciament.⁵²

En aquest context i des d'aquesta presa de consciència del distanciament esmentat, l'itinerari de reflexió teològica pastoral que he anat seguint la darrera

espiritual. Veure l'obra de J. HUSCENOT, *Los doctores de la Iglesia*, Madrid: San Pablo 1999, 7-9. Un model d'aquesta autenticitat religiosa és tota l'obra del pensador anglès H. Belloc i, de manera especial, l'obra H. BELLOC, *The Path to Rome. Illustrated Edition*, Londres: Dodó Press 2000. És una reflexió teològica narrativa que empra un llenguatge significatiu. A manera d'exemple veure la reflexió sobre l'eucaristia (30-31).

49. La discreció és el clima adequat per a desenvolupar una veritable crítica, perquè, d'una banda té una llibertat d'esperit per a dir les coses pel seu nom, però al mateix temps, supera les trampes internes de l'*ego* que ofusquen i desvirtuen la recerca de la veritat.

50. R. GIBELLINI, *La teología del siglo XX*. Santander: Sal Terrae 1998, 553-554.

51. Vaig fer la tesi doctoral sobre el distanciament entre els universitaris i la fe, en la generació posterior a la revolució del «maig del 68». La previsió de futur, a partir de la realitat analitzada en aquella conjuntura, és una descripció de la realitat present. Veure, R. PRAT I PONS, *Fe i Universitat d'avui* Barcelona: Nova Terra 1974.

52. *Concili Provincial Tarraconense*, 2.

dècada ha tingut tres moments: la recerca d'objectius operatius per anar superant aquest distanciament, l'elaboració d'un model d'acció i, finalment, la proposta d'una metodologia operativa que sigui vàlida no solament per experts, sinó per a tothom que vulgui participar en aquesta comesa.

El resultat de la recerca d'objectius operatius és l'exposada en el llibre *Renotar els peus. Diàlegs interiors postconciliars*.⁵³ Aquests objectius operatius dinamitzadors, bàsicament, són tres. El primer és l'acompanyament de la persona, única i irrepetible, vers la seva autonomia personal.⁵⁴ El segon objectiu és obrir aquesta autonomia a l'amor.⁵⁵ El tercer és la recerca de Déu a l'interior d'aquest procés perquè «on hi ha amor, allí hi ha Déu».⁵⁶ Per aquesta raó el llibre portà per títol el d'una icona evangèlica nuclear i significativa que és el *lavatori dels peus* al sopar de Jesús el dijous sant.⁵⁷

El resultat de la recerca d'un model d'acció és la que vaig exposar en el llibre *El fil de la vida. Quinze imatges de llibertat*.⁵⁸ Aquest llibre, en la primera part exposa quinze històries de vida reals que palesen diversos models d'acció.⁵⁹ La segona part reflexiona a l'entorn dels elements comuns a tots aquests models que són el desenvolupament de la llibertat, la vivència de la dignitat de la persona i la socialització de la fe.⁶⁰

La metodologia de recerca teològica és l'exposada en el llibre *La canya de pescar. Un camí per explorar el misteri de la vida*.⁶¹ Aquest llibre, en la seva primera part, exposa la metodologia de la «lectura creient de la realitat» i afegeix alguns exemples d'aplicació de la mateixa metodologia.⁶² En una segona part, titulada «eines de treball», aporta els elements necessaris per a dur aquesta metodologia a la pràctica en el treball de cada dia.⁶³

Les tres publicacions constitueixen una trilogia que ofereix alguns elements per a anar elaborant un llenguatge teològic que ajudi a atansar les preguntes de la gent a la reflexió teològica acadèmica i la reflexió teològica acadèmica a les preocupacions de les persones. Tot plegat vol ser l'aportació d'un gra de sorra a la magnitud de la tasca que caldrà fer entre molta gent i que ja s'està fent per

53. PRAT I PONS, *Renotar els peus*. La primera edició fou publicada l'any 2006 i la segona l'any 2005.

54. *Ibíd.*, 69-156.

55. *Ibíd.*, 157-226.

56. *Ibíd.*, 227-238.

57. Jn 13,1-17

58. PRAT I PONS, *El fil de la vida*.

59. *Ibíd.*, 31-216.

60. *Ibíd.*, 217-336.

61. PRAT I PONS, *La canya de pescar*.

62. *Ibíd.*, 87-104.

63. *Ibíd.*, 105-108.

a renovar el llenguatge de la teologia.⁶⁴ Aquesta trilogia, doncs, segueix un camí de recerca obert als altres i al futur. El pas següent que donaré en la recerca serà entrar a fons en la confrontació dialèctica entre *l'espiritualitat generallista* actual i la vivència de la *religió transcendent*.

1.4. Metodologia i eines de treball

La metodologia que ha acompanyat tota aquesta recerca, com ja he indicat anteriorment, és la «lectura creient de la realitat». La reflexió teològica subjacent en aquesta metodologia ha estat exposada en diverses publicacions. Per aquesta raó no ho tornaré a fer aquí, sinó que em remeto als treballs ja fets.⁶⁵

En aquest article solament faré una referència al fonament d'aquesta metodologia específica, dins del mètode teològic general. En un segon moment, subratllaré alguns elements pràctics, per tal que la pugui emprar el lector si ho desitja. Finalment, suggeriré una manera de fer servir les eines de treball, és a dir els materials bàsics, que permetin l'elaboració d'un llenguatge teològic vàlid per a l'evangelització.

1.4.1. La metodologia teològica de la «lectura creient de la realitat» dins de la metodologia teològica general i, especialment, a la llum del mètode teològic de Bernard Lonergan⁶⁶

El mètode de la teologia, com és normal, sempre ha estat un tema important i bàsic dins la recerca i el debat teològic. En el nostre temps, hi ha hagut un

64. Cal remarcar la importància de diversos moviments teològics que treballen en aquesta perspectiva com, per exemple, la del col·lectiu Pascal Thomas endegat pel teòleg pastoralista francès Henri Bourgeois de Lyon (França). Veure, entre d'altres, aquestes obres: H. BOURGEOIS, *Dinàmicas de pastoral. Un arte que se renueva*, Santander: Sal Terrae 1999; ID., *¿Qué va a ser de la parroquia? ¿Muerte anunciada o nuevo rostro?*, Bilbao: Mensajero 1997. Veure, també, l'obra del mateix autor, ID., *Théologie cathécumenal. À propos de la nouvelle évangélization*, París: Les Éditions du Cerf 2007 (nova edició augmentada). Per una introducció al pensament de Bourgeois, veure l'obra col·lectiva editada per Marie-Louise GONDAL, *Henri Bourgeois (1934-2001). Théologien de la nouveauté chrétienne* (Profac 91), Lyon: Université Catholique 2006.

65. Sobre la metodologia de la «lectura creient de la realitat», suggereixo la lectura de *La misión de la Iglesia en el mundo. Ser cristiano, hoy*, Salamanca: Secretariado Trinitario Ediciones 2005; *Tratado de teología pastoral. Compartir la alegría de la fe*, Salamanca: Secretariado Trinitario Ediciones 2005.

66. Per a facilitar la lectura de Bernard Lonergan, veure l'article de G. AVESANI, «Bernard Lonergan. Un teólogo en busca de sus operaciones», *Actualidad Bibliográfica de Filosofía y Teología* 16 (1971) 285-327; 17 (1972) 9-46; Veure també la introducció de Ph. MCSHANE, *Introducing the Thought of Bernard Lonergan*, Londres: Darton, Longman & Todd 1973, que és

autor que ha treballat i elaborat a fons aquesta temàtica. És el teòleg Bernard Lonergan.⁶⁷

Val la pena subratllar alguns elements del seu pensament que ens poden ajudar a descobrir la validesa de la metodologia de la «lectura creient de la realitat» en les seves justes proporcions.⁶⁸

El primer element és que la teologia no treballa solament mirant el passat, sinó que mira el present i, més concretament, té com objecte de la seva reflexió la dinamització del fet religiós, que l'autor anomena el «fenomen de la conversió intel·lectual, moral i religiosa».⁶⁹ Segons Lonergan, aquest fenomen, en concret, consisteix en l'existència en el món de persones que pensen que no estem sols i que la vida humana està «relligada» i arrelada en el misteri de la Transcendència. Pensen, també, que aquesta realitat té repercussions importants en la manera de viure en el món. Pensen, finalment, que això no és un muntatge subjectiu, sinó la penetració en una realitat objectiva que ens transcendeix i que al mateix temps penetra fins al fons l'existència humana. Aquest fenomen ve des de lluny, està arrelat en el present i apunta decididament vers el futur.⁷⁰

És cert, també, que hi ha gent que pensa que això no és així, però que amb la seva confrontació també contribueixen al desenvolupament i al dinamisme del mateix fenomen religiós. Per això, la teologia, al mateix temps que reflexiona críticament sobre la Transcendència i la seva manifestació al món, ha de reflexionar també sobre l'autotranscendència de l'ésser humà, tot vigilant de no caure en el parany que Bernard Lonergan anomena l'*alienació*, encara que aquesta estigui justificada pel que el mateix autor anomena *ideologia* o autojustificació.⁷¹ La tasca teològica, doncs, consisteix en una comprensió d'aquest fenomen real històric (l'autor l'anomena el «Camp» de la teologia)⁷² no per quedar-se mirant el passat, sinó per tal de reproduir-lo en el temps present (l'autor en diu el «Tema» de la teologia).⁷³

un petit llibre que, a banda d'aquesta introducció esmentada, conté la selecció de tres articles bàsics del pensament de Lonergan.

67. B. LONERGAN, *Method in Theology*, Londres: Darton, Longman & Todd 1972; ID., *Insight. A study of Human Understanding*, Londres: The Longman Group 1957; ID., *Grazia et liberta*, Roma: Editrice Università Gregoriana 1970; ID., *De constitutione Christi ontologia et psychologica*, Roma: Università Gregoriana 1961.

68. LONERGAN, *La misión de la Iglesia en el mundo*, 104.

69. LONERGAN, *Method in Theology*, 104.

70. *Ibíd.*, 101.

71. *Ibíd.*, 110-11. Segons Lonergan, el desenvolupament religiós és dialèctic. Parteix de l'experiència, és interpretat per la intel·ligència, ha de ser discernit en els conflictes. Aquest judici dialèctic condueix a la deliberació i a la opció personal.

72. *Ibíd.*, 149-265.

73. *Ibíd.*, 267-368.

Segons Lonergan, tot seguint la teoria aristotèlica tomista del coneixement —*experiència, intel·ligència, judici i deliberació*—,⁷⁴ en la teologia hi ha unes especialitats funcionals, però que treballen en unitat dinàmica. Hi ha quatre especialitats que es dediquen a explorar, conèixer i debatre el fenomen de la conversió intel·lectual, moral i religiosa («Camp») i n'hi ha unes altres que es dediquen a reproduir el fenomen («Tema»). Les que exploren el fenomen religiós, tot utilitzant el llenguatge de Lonergan, són la *investigació*, la *interpretació*, la *història* i la *dialèctica*. Les que es dediquen a reproduir el fenomen són la *fonamentació*, la *doctrina*, els *sistemes* i les *comunicacions*. La darrera especialitat, que l'autor anomena les *comunicacions* és on cal situar la metodologia de la «lectura creient de la realitat». Tanmateix, aquesta darrera especialitat de les *comunicacions* no pot fer res sense l'aportació realitzada per les altres set especialitats funcionals que la precedeixen. Tanmateix, també, cal reconèixer que les altres especialitats de la teologia fracassen si no són capaces de comunicar-se amb el món real on s'està produint el veritable fenomen i debat religiós.

Aquest autor analitza la realitat humana i afirma que la teologia en el món contemporani ha de participar activament en aquest fenomen antropològic de l'autotranscendència de l'ésser humà, per tal d'afirmar-lo i desenvolupar-lo. Aquesta és la tasca de tota la teologia i la desenvolupa en la *investigació del fenomen*, en la *interpretació exegètica*, en la *comprensió de la història de la teologia* i les *seves confrontacions dialèctiques*, en la *teologia fonamental*, en la *teologia positiva* i en la *teologia sistemàtica*. La teologia pastoral, o reflexió sobre la convivència de la comunitat cristiana amb el món, verifica la validesa del llenguatge teològic elaborat i, al mateix temps, subministra les veritables qüestions antropològiques, socials i religioses a la teologia, de manera que el cercle hermenèutic es va tancant i obrint en un procés d'aprofundiment que avança en espiral i al ritme del creixement de la humanitat.

En la perspectiva del mètode lonerguian, doncs, és aquí on cal situar la metodologia de la lectura creient de la realitat, és a dir en la comunicació del missatge evangèlic al món i en la capacitat de copsar les obertures i els tancaments —*els reptes i signes d'esperança*— del món davant la fe. Per tant, ha de rebre i ha de posar en relació la recerca teològica sistemàtica i els «signes dels temps». Hi ha, per tant, una lectura creient de la realitat que haurien de dur a terme la teologia fonamental i cada tractat de la teologia sistemàtica i, també n'hi ha una que ha d'actuar d'una manera transversal. Tanmateix, la «lectura creient de la realitat», alhora, ha de ser la punta de llança de la comunicació de la fe amb el món, mitjançant un llenguatge que sigui comprensible i significatiu per a la gent del carrer.

74. L'obra citada de LONERGAN *Insight. A study of Human Understanding*, és la tesi doctoral de l'autor, que gira a l'entorn de la teoria del coneixement.

1.4.2. Alguns elements per a l'ús correcte de la metodologia de la lectura creient de la realitat

En vista a elaborar un llenguatge teològic significatiu i, tot seguint la terminologia de Lonergan, la comunicació de la fe ha de ser *cognitiva, constitutiva i efectiva*.⁷⁵ Quan diem que la comunicació ha de ser *cognitiva* equival a dir que ha de contenir uns conceptes clars i entenedors per a les persones normals del carrer, és a dir que independentment d'estar-hi d'acord o no, ho entenguin. Quan diem que la comunicació ha de ser *constitutiva* equival a afirmar que la comunicació ha de ser capaç de bastir un significat comú o comunitat, és a dir ha de servir per a construir la comunitat interna de la comunitat cristiana. Quan diem també que la comunicació ha de ser *efectiva*, volem dir que ha de ser significativa i vàlida en vista a la transformació de la societat en comunitat fraternal. Entre els elements bàsics d'aquesta comunicació *cognitiva, constitutiva i efectiva* podem destacar els següents:

– L'observació i l'auscultació atenta de la vida de les persones concretes, de la comunitat, de la societat en la seva globalitat i, també, de les estructures socials. Aquesta *mirada atenta* i humil és bàsica per a poder seguir el procés amb realisme i autenticitat. No podem pretendre ser objectius del tot, però, si més no, cal fer tots els esforços possibles per encetar el dinamisme d'una manera correcta i per mantenir aquesta fidelitat.

– Detectar i deixar-se impactar pels *reptes i els signes d'esperança* que hi ha en l'interior d'aquesta realitat personal, comunitària, social i estructural, ja siguin explícits o bé latents. Assumir, també, la ressonància interior que generen en nosaltres, sense precipitar-nos a interpretar-los d'una manera ideològica superficial o voluntarista, sinó acollint les lliçons que ens ofereixen, per tal d'anar aprenent a llegir el llibre de la vida, que és el llibre de la Creació de Déu, la Revelació del Crist i la Santificació de l'Esperit Sant.

– Buscar les *llums en la foscor* que brollen de la Paraula i que il·luminen la situació, extretes tant de l'experiència espiritual comunitària eclesial com de l'experiència creient personal, que puguin oferir uns referents de vida per a comprendre i poder oferir una resposta als reptes i potenciar els signes d'esperança. És aquí on més que mai, la lectura creient de la realitat necessita les fonts de la teologia bíblica, patristica, ecumènica, fonamental i sistemàtica. És en aquest moment, també, on la comunicació amb el món necessita les mediacions de la teologia com són la fenomenologia, la sociologia, la psicologia, l'antropologia, la cultura, l'estètica i la filosofia.

75. LONERGAN, *Method in Theology*, 355-360.

– Acollir les *directrius operatives*, o línies d'acció, descobertes en el camí per tal de posar-les en pràctica i experimentar la seva validesa. No es tracta de pretendre donar unes grans solucions idealitzades, sinó d'anar construint el camí a partir de les més petites descobertes. No hi ha fórmules màgiques, sinó que es tracta d'endegar pràcticament un procés d'acompanyament que ajudi la persona i la comunitat a créixer en el *saber* (ortodòxia), en el *saber fer* (ortopraxi), en el *saber estar* (pedagogia), per tal d'anar aprenent a *saber ser* (ortolatria).

– Anar fent, periòdicament una *síntesi valorativa* del conjunt del dinamisme de la recerca practicada en la vida de cada dia. Aquesta sedimentació és a la base de la renovació del llenguatge de la teologia. Demana tantes hores d'estudi i reflexió com en les altres especialitats funcionals en el mètode teològic. La diferència rau en la capacitat de llegir teològicament el llibre de la vida que, sens dubte, també és un «lloc teològic».⁷⁶

– Compartir tot aquest procés, dins de la comunitat cristiana i especialment amb altres teòlegs, per tal d'anar fent un *patrimoni teològic comunitari*, tot sedimentant les descobertes, desblocant els fracassos i rellançant la petita tasca de cada dia amb serenitat i constància.⁷⁷

– Tematitzar i *formular teològicament* tota aquesta experiència personal i comunitària per tal de comunicar-la a la gent que vulgui entrar en diàleg sobre aquesta temàtica i compartir-la. Això suposa exposar periòdicament les petites descobertes mitjançant la publicació d'articles i llibres, tot acceptant un diàleg obert amb la crítica i els suggeriments dels altres teòlegs.

La pràctica de la recollida d'aquests diversos elements es pot concretar a disposar d'un quadern de camp en el qual, periòdicament, hom va prenent nota de les observacions de la recerca diària. Es tracta de prendre nota en quatre columnes dels elements següents: 1. Reptes. 2. Signes d'esperança. 3. Llums en la foscor. 4. Directrius operatives o línies d'acció. A partir d'aquests quatre elements, hom pot anar fent periòdicament la síntesi valorativa, ho pot compartir amb la comunitat teològica i, en el moment adient, ho pot formular teològicament de manera que pugui ésser publicat.

Aquesta és una tasca d'experts, però també hi poden participar tots els membres de la comunitat cristiana, encara que no dominin plenament el vocabulari de la teologia acadèmica. La tasca del teòleg acadèmic, justament, consistirà a ajudar la comunitat a formular correctament tota aquesta experiència.

76. Sobre aquesta afirmació, vaig publicar un article fa anys, que continua expressant plenament el meu pensament actual amb el títol R. PRAT I PONS, «La praxi, lloc teològic», *Qüestions de Vida Cristiana* 93 (1978) 110-119.

77. METZ, *Memoria passionis. Una evocación provocadora...*, 246-250.

El teòleg acadèmic, al mateix temps que fa aquest servei discret i humil, pot trobar en la comunitat els millors suggeriments per a continuar la seva tasca d'expert amb llibertat i realisme.

1.5. *Eines de treball*

La lectura creient de la realitat, a banda de la formació teològica acadèmica, demana unes eines de treball o materials bàsics per encetar i continuar la recerca del llenguatge de l'evangelització. Abans d'acabar aquest discurs teològic, doncs, val la pena reflexionar breument sobre aquestes eines de treball.

La primera eina és la necessitat d'una *formació acadèmica* que hagi aportat al teòleg els tres elements bàsics de la formació teològica acadèmica universitària. El primer element és el coneixement del llenguatge de la teologia que permeti llegir, parlar i compartir el diàleg teològic acadèmic. El segon element, és el coneixement del mètode teològic que permeti treballar i fer recerca d'una manera rigorosa i que, també, permeti fer un discurs teològic contemplatiu i crític. El tercer element és disposar del coneixement d'una síntesi bàsica de tota la teologia, és a dir de l'estat de la qüestió en el que fa referència a les altres especialitats funcionals de la teologia, de manera que hom disposi d'una síntesi teològica madura. La tasca fonamental de les Facultats de Teologia consisteix a oferir aquests tres elements i, especialment, a acompanyar l'elaboració de les tesines i les tesis doctorals com el millor camí per assolir-ho. Sense això, la «lectura creient de la realitat», que és la vuitena especialitat funcional de la teologia, que Lonergan anomena les *comunicacions*, no pot tenir qualitat.

La segona eina és la *investigació sistemàtica dels reptes i els signes d'esperança* que va oferint la realitat de cada dia mitjançant els fets que succeeixen, les frases que diu la gent, les informacions i opinions de la premsa escrita, el cinema, les noves tecnologies i l'univers audiovisual o virtual, les confrontacions i els debats que es produeixen, els articles i llibres on expressen les seves opinions antropològiques els científics, els filòsofs, els artistes, els economistes, els polítics, els educadors i els terapeutes. Això es pot fer, senzillament, elaborant un pensament lliure a partir de petites frases o símbols que emergeixen dels fets reals i de les opinions de les persones.⁷⁸ Aquest material investigat i recollit a partir de llegir el llibre de la vida, mitjançant la reflexió sistemàtica, és el que permet elaborar les constants que configuren la situació present.

La tercera eina és l'aprenentatge d'una lectura evangèlica que, a partir d'un coneixement exegetí del text, no es quedi en la filologia, l'hermenèutica

78. PRAT I PONS, *La canya de pescar*, on hi ha 60 exemples de com es pot anar fent aquesta recerca dels reptes i signes d'esperança. Vegeu 109-169.

literària o els debats entre experts, sinó que sigui capaç de convertir aquest coneixement en el que podríem anomenar *llums en la foscor*, és a dir en la capacitat de veure en tota la Sagrada Escripura i, especialment en els textos evangèlics, unes fites interpretadores de la situació actual, viscuda en un nou escenari per les persones del nostre temps. És ben cert que, molt sovint quan llegim un text evangèlic, veiem un context cultural, econòmic, polític i un context social ben diferent del món contemporani. Tanmateix, quan ho mirem amb més profunditat i transparència, descobrim que els grans reptes i esperances del cor humà són ben comunes a tots els temps. Aleshores, la Paraula esdevé «llum en la foscor» per interpretar, comprendre i transformar el nostre temps.⁷⁹

Aquestes dues darreres eines —els *reptes i signes d'esperança* i les *llums en la foscor*— estan profundament relacionades entre elles i configuren un cercle hermenèutic que, en un primer moviment, va de la Paraula als fets de la vida concreta i, en un segon moviment, va dels fets de la vida concreta vers la Paraula. En realitat, el doble moviment no es pot separar, com tampoc no es pot separar la Creació de la Revelació i la Santificació, justament, perquè un moviment porta a l'altre. Aquest doble moviment dinàmic és l'ànima de la lectura creient de la realitat. És comprensible que aquest tarannà teològic no sigui fàcilment acceptable per una mentalitat excessivament racionalista i moralista, però possiblement aquestes mentalitats estancades i poc flexibles també tenen dificultats per accedir a la frescor de la mateixa «bona nova» de l'evangeli.

2. CONCLUSIÓ. EXPLORAR EL MISTERI DE LA VIDA

En aquest article he exposat els interrogants i les profundes transformacions que es van produint actualment en l'ésser i en la tasca dels teòlegs —no en allò que té d'essencial i permanent la teologia, que és fer un discurs ordenat, metòdic, crític i sistemàtic sobre Déu i la seva manifestació al món, sinó en la seva metodologia i la seva pedagogia—, per tal de poder incidir i participar en el debat contemporani sobre el lloc de la religió dins la societat i, en definitiva, sobre el sentit de la vida. En un segon moment he descrit alguns elements del procés que fan referència a aquests canvis interns en l'ofici de teòleg, a la descoberta d'uns referents orientadors i a les intuïcions de futur. En un tercer moment, he proposat un itinerari de recerca, des de la perspectiva de la metodologia teològica de la *lectura creient de la realitat*, dins del marc del mètode teològic general elaborat per Bernard Lonergan. Finalment, he suggerit una

79. PRAT I PONS, *La canya de pescar*, 171-236, on hi ha a l'entorn de 60 exemples, de com es pot anar elaborant la recerca de «llums en la foscor», és a dir de textos evangèlics que projecten llum sobre els problemes més candents de la nostra societat actual.

manera pràctica i unes eines de treball per tal d'anar seguint el camí de recerca. Tot plegat intenta cooperar a l'elaboració d'un llenguatge teològic que sigui significatiu per a la gent del nostre temps i que ajudi a la tasca de l'evangelització. Aquesta, i no altra, és la raó d'ésser de la feina dels teòlegs, dins l'Església, i de la seva missió en el món.

Ramon PRAT I PONS
Taquígraf Martí, 9, 3r, 2a
E – 25008 LLEIDA
E-mail: pratpons@teleline.es

Summary

The article opens up a new road of inquiry into the theological language of communication with respect to faith. Following the theological methodology of the «believer reading» of reality, it initially details the challenges and signs of hope that surround us now. It goes on to formulate the theological criteria with which to face up to those challenges and stimulate the growth of hopeful signs. Finally, looking to the future, it proffers a methodology and a way forward in order to continue down the complex road in the search for a new language of communication of the faith. In this way, it takes on one of the most central tasks of pastoral theology of our time.